

Halová, Magdalena

Znovunaležené pohádky : z literární pozůstalosti Jana Vladislava

Bohemica litteraria. 2020, vol. 23, iss. 1, pp. 75-86

ISSN 1213-2144 (print); ISSN 2336-4394 (online)

Stable URL (DOI): <https://doi.org/10.5817/BL2020-1-5>

Stable URL (handle): <https://hdl.handle.net/11222.digilib/142724>

License: [CC BY-NC-ND 4.0 International](https://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/4.0/)

Access Date: 29. 11. 2024

Version: 20220831

Terms of use: Digital Library of the Faculty of Arts, Masaryk University provides access to digitized documents strictly for personal use, unless otherwise specified.

Znovunalezené pohádky: Z literární pozůstalosti Jana Vladislava

Magdalena Halová

ABSTRACT

Rediscovered Tales: From Literary Heritage of Jan Vladislav

This study deals with literary works for children and youth by Jan Vladislav, especially his adaptations of fairy tales which could not be published due to the political situation in Czechoslovakia after August 1968. Jan Vladislav (1923–2009) was a significant Czech poet, novelist, essayist, and translator. Since the 50s, he wrote four dozen books for children and youth with two thirds of them adapting fairy tales from all over the world.

KEYWORDS

Jan Vladislav, adaptations of fairy tales, Spanish tales, Romanian tales, Cinderella Rose, puppet script.

KLÍČOVÁ SLOVA

Jan Vladislav, adaptace pohádek, španělské pohádky, rumunské pohádky, Popelka Růže, loutková hra.

Překladatel, básník, kritik a esejista Jan Vladislav (1923–2009) patřil po většinu svého tvůrčího života mezi proskribované autory. Na začátku 80. let byl totalitním režimem přinucen k odchodu do francouzského exilu. Teprve po pádu komunistické diktatury se čeští čtenáři mohli v plné šíři seznámit s jeho rozmanitou literární produkcí.

Nedílnou součástí Vladislavova rozsáhlého díla, které mimo necelé desítky jeho vlastních básnických sbírek zahrnuje na sto překladů a parafrází i množství esejů, recenzí a literárněkritických článků, se stala také tvorba pro děti

a mládež. Jan Vladislav pro ně vytvořil více než čtyřicet děl, z toho šest divadelních a loutkových her. Samostatně nebo ve spolupráci s Vladislavem Stanovským připravil třicet dva souborů adaptovaných prozaických či veršovaných pohádek, bajek, mýtů a bylin, hádanek a říkadel z celého světa. Řada z nich vyšla rovněž v cizojazyčných mutacích. Některá další díla pro děti a mládež vytvořená Janem Vladislavem zašitila v normalizační době svým dívčím jménem autorka manželka Marie Mrštíková nebo autorovi přátelé a spolupracovníci¹ (viz HALOVÁ 2017: 6–8 a 119–129).

Vladislav se v prvé řadě cítil být básníkem a překladatelská činnost pro něj zpočátku znamenala jen cestu, jak co nejlépe proniknout do básnického řemesla. Vzhledem k politické situaci po zániku první československé republiky a k následujícím totalitním režimům, které ovládaly naši zemi s krátkými přetržkami od autorovy rané dospělosti až do zralého stáří a pro něž byl Jan Vladislav kvůli svým konzistentním humanistickým názorům nepohodlný, se však překlady a adaptace staly po značnou část jeho tvůrčího života jednou z mála povolených publikačních možností. Přesto, nebo možná právě proto se adaptacím pro děti a mládež věnoval se stejnou poctivostí a precizností, s jakou tvořil vlastní poezii.

Jan Vladislav překládal z osmi jazyků – angličtiny, němčiny, latiny, francouzštiny, italštiny, rumunštiny, ruštiny a ukrajinštiny. S dopomocí odborníků dokázal tvořit překlady také z čínštiny a japonštiny.

Při katalogizaci Vladislavovy rozsáhlé literární pozůstalosti bylo před nedávnem objeveno několik unikátních strojopisů z počátku 70. let, které autor připravoval k vydání; normalizační režim tomu však již zamezil. Tyto texty se nacházejí v Literárním archivu Památníku národního písemnictví a dosud nebyly jako celek česky publikovány. Jedná se o adaptace španělských pohádek *O Josém a princezně Florabelle*, adaptace rumunských pohádek *Dvanáct tančících princezen* a o divadelní hru *Popelka Růže*. Právě těmto dílům je věnován následující příspěvek.

1) Kompletní soupis všech Vladislavových děl, která za normalizace kryly svými jmény další osoby, z technických důvodů není možné dohledat. K podpisu překladů i původních prací propůjčovali Vladislavovi své jméno Hana Benešová, Jiří F. Franěk, Marie Kándlová, Marie Kavková, Zdeněk Kirschner, Marie Mrštíková, Vladislava Müllerová, Jiří Pechar, Pavel Preiss a Ladislav Zadražil (HALOVÁ 2017: 125).

O *Josém a princezně Florabelle*

Soubor *O Josém a princezně Florabelle* obsahuje třicet devět španělských pohádek² a jeho koncepce odpovídá pojetí anglických, italských a francouzských pohádek, jež Vladislav publikoval v 60. letech a na úplném počátku 70. let v edici *Pohádky národů*³. Jan Vladislav se v nich projevuje jako kreativní básník, zároveň však i jako fundovaný folklorista, který dokáže přístupnou formou vysvětlit dětským čtenářům specifika pohádek dané země.

Příběhy jsou vyprávěny převážně v próze, některé však, jak je charakteristické pro Vladislavovy adaptace, obsahují veršované dialogické pasáže⁴, ojediněle i veršované úvodní a závěrečné formule⁵.

Na úvod jsou zařazeny rozsahem kratší pohádky škádlivé, zvířecí, kumulativní a pěstounské, které oplývají smyslem pro humor. Jsou psány lehce, čtivě a dokážou upoutat pozornost i nejmenších dětských čtenářů. Největší část souboru ovšem zauímají rozsáhlejší pohádky kouzelné, v nichž zhusta vystupují postavy princů a princezen. Nejsou tak halasné a plně smíchu jako pohádky italské, nemají anglickou ironii, ani v nich nemusí hrdinové podstupovat tak těžká příkoří jako v pohádkách francouzských. Přesto se těmto pohádkám v mnohém podobají, a to zejména radostí z vyprávění a sdílení příběhů, bohatým a jadrným jazykem, plnokrevností postav a dynamičností děje.

Stejně jako v dalších adaptacích cizokrajných pohádek neakcentuje Jan Vladislav příliš exotické prostředí – že se jedná o Španělsko, prozrazují především jména postav, lehce načrtnutá krajina a podnebí či drobné reálie dokreslující atmosféru vyprávěného příběhu.⁶

2) Strojopis španělských pohádek nemá paginaci, proto jsou při citacích místo čísla strany uvedeny názvy jednotlivých pohádek.

3) Edice *Pohádky národů* vycházela ve SNDK a později v nakladatelství Albatros mezi roky 1958–1972. Přípravovali ji externí redaktori Vladislav Stanovský, Jan Vladislav a Oldřich Sirovátka, kteří v uvedené edici publikovali 11 svazků.

4) Například v pohádce *Jak králíček přelstil lišku* se liška opakovaně chlubit: „Já lištička, lištička, já jsem snědla králíčka.“ V pohádce *O slepičce se zlatým hřebínkem* a španělském králi mezi sebou postavy rozmlouvají ve veršovaných dialozích a veršované dialogické pasáže obsahují i pohádky *O berušce a mladém králi*, *O princezně a spícím králi* nebo *O krásné Marii a třech kapitánech* (VLADISLAV 1970–77).

5) „Tak přijďte v poledne.

A nebo ještě radši

přijďte si zvečera

a já vám povím všechno,

co jsem kdy slyšela“ (VLADISLAV 1970–77: *O strakatém kůzlátku*).

6) „Byli jednou ve španělské zemi bratr a sestra, Bernadet a Catalineta neboli Katuška“ (VLADISLAV 1970–77: *O krásné Katušce a matce velrybě*). „Byl jednou jeden vojáček, jmenoval se Juan, Janek...“ (VLADISLAV 1970–77: *O princezně a Jankovi Vydášzadva*). „Princezna [...] vešla do zámku. Byl tak veliký, že by ho člověk neprošel, [...] a byl tak

Vladislavovy adaptace se tak nacházejí na pomezí klasické adaptace erbenovského typu, jejímž cílem je nalézt optimální variantu textu, a adaptace autorské, která umožňuje větší uměleckou kreativitu.

Ačkoli se ve Vladislavově literární pozůstalosti nachází kompletní strojopis španělských pohádek a v 70. letech je Artia vydala v pěti jazykových mutacích, dodnes nebyly jako celek česky publikovány.⁷ Pouze některé ze španělských zvířecích pohádek se nacházejí ve sbírce *Kopa veselých havraních pohádek a pět tuctů říkadel k tomu*⁸ a pohádka O Petříkovi a obru se sedmi prsty byla začleněna do výboru pohádek s chlapeckými protagonisty *O pasáčkovi a zámku na zlatých řetězech*⁹. Část španělských pohádek byla rovněž publikována v roce 1988 pod rodným jménem Vladislavovy manželky Marie Mrštíkové v souboru *Kocour v botách a jiné románské pohádky* (viz HALOVÁ 2017: 59–60).

Dvanáct tančících princezen

Soubor rumunských pohádek, připravovaný do tisku na počátku 70. let v nakladatelství Artia pod názvem *Dvanáct tančících princezen*, nese ve strojopisu z roku 2005, který se nachází v literární pozůstalosti Jana Vladislava, plný název *Dvanáct tančících princezen a další rumunské pohádky o lidech, ptácích a květinách*. Tento podtitul zcela vystihuje hlavní rysy Vladislavova vyprávění. Že se jedná o pohádky rumunské, však obvykle prozrazují pouze jména některých postav, jinak je děj zasazen do univerzálního pohádkového prostředí, které příliš neklade důraz na místní realie.

krásný, že takový zámek neměl ani sám španělský král, a ten má přece nejkrásnější zámek na světě“ (VLADISLAV 1970–77: O princezně a spícím králi).

- 7) Podobný osud postihl například i *Pohádky z Kavkazu* od Zuzany Novákové, které ve stejné době jako Vladislavovy *Španělské pohádky* publikovalo nakladatelství Artia francouzsky, německy, italsky i holandsky, ale česky do nynějška nebyly vydány.
- 8) Soubor *Kopa veselých havraních pohádek a pět tuctů říkadel k tomu* obsahuje šedesát prozaických pohádek o zvířatech přeložených z angličtiny, francouzštiny, italštiny, němčiny, ruštiny, španělštiny a dalších jazyků. Za každou pohádkou následuje hádanka, písnička, říkadlo nebo ukolébavka (viz HALOVÁ 2017: 50–51).
- 9) Výbor *O pasáčkovi a zámku na zlatých řetězech* zahrnuje třináct kouzelných pohádek z Anglie, Francie, Irska, Itálie, Nizozemí, Rumunska, Španělska a Číny, které spojují jejich hrdinové – smělí a odvážní chlapci. S touto knihou koresponduje svazek pohádek o děvčatech *O bílé Karolíně a černé Karolíně* (viz HALOVÁ 2017: 46–47).

Stejně jako ve španělských pohádkách jsou příběhy vyprávěny v próze, kterou místy ožívují veršované pasáže písňového charakteru¹⁰ a v některých pohádkách i veršované dialogy¹¹.

Díky spolupráci s bukurešťským Istitut de Folclor mohl Jan Vladislav při adaptacích rumunských pohádek vycházet nejen z dostupných, již publikovaných materiálů, ale i z archivních, dosud nepublikovaných textů.¹² Podobně jako v dalších souborech z edice Pohádky národů se zde Jan Vladislav snažil „zachytit nejlepší prvky všech dostupných variant, zachovaných v bohaté, nad obyčej rozsáhlé a stále živé rumunské tradici“ (VLADISLAV 2005).

Na rozdíl od souborů pohádek anglických, italských či francouzských mezi rumunskými pohádkami nejsou téměř zastoupeny pohádky zvířecí, kumulativní a pěstounské, ale převažují zejména pohádky etiologické a kouzelné, pro něž je charakteristická jistá lyričnost a snovost. Kompozice souboru působí na první pohled poněkud nahodile, autor však pravidelně střídá texty etiologického charakteru s dalšími typy pohádek, nejčastěji s pohádkami kouzelnými. V závěru je zařazen cyklus jedenácti anekdotických pohádek O pašáku Pakalovi a taškáři Tandalovi.

Soubor rumunských pohádek dosud nebyl jako celek česky publikován a v době jeho vzniku nebyly vytvořeny ani jeho cizojazyčné mutace. Pouze některé z rumunských pohádek byly zahrnuty do již dříve publikovaných Vladislavových tematických výborů – například kouzelná pohádka O železném vlku do knihy *Třiatřicet stříbrných střeš*¹³ a pohádky s chlapeckými či dívčími protagonisty

10) V titulní pohádce O prostáčkovi a dvanácti tančících princeznách se opakovaně vyskytuje veršovaná pasáž:

„Vavříne, vavříne,
poslechni přání mé:
zlatou motýčkou jsem tě okopal,
zlatým vědérkem jsem tě zaléval,
hedvábným ručníkem jsem tě utíral,
dej, a mohu jít, kam chci,
a nikdo mě nevidí“ (VLADISLAV 2005: 92; 97).

V pohádce O Lesance a císaři, který pletl rohože se nachází několik lyrických písňových pasáží, kupříkladu píseň:

„Mnoho hvězd je nad oblaky,
velikých a malých taky,
ale měsíc svítí nejvíc,
měsíc se svou jasnou září
a má milá s krásnou tváří“ (VLADISLAV 2005: 41).

11) Například v pohádce O hvězdách, motýlech a fialkách hovoří kouzelný ptáček ke krásné panně Ileaně vždy ve verších (VLADISLAV 2005: 172–174) a v pohádce O kohoutkovi a měšci se dvěma grošíky se několikrát jako refrén opakuje kohoutkova naléhavá žádost: „Kikirikí, kikirikí, pane, vrať mi mé grošíky“ (VLADISLAV 2005: 5–6).

12) Seznam hlavních pramenů k jednotlivým pohádkám se nachází mezi poznámkami zařazenými na úvod strojopisného souboru (VLADISLAV 2005).

13) Soubor *Třiatřicet stříbrných střeš* tvoří třiatřicet prozaických i veršovaných kouzelných pohádek. Některé z nich byly již dříve publikovány ve Vladislavových souborech pohádek. Autor shrnul nejzajímavější a nejméně otřelé

do výborů *O pasáčkovi a zámku na zlatých řetězech* a *O bílé Karolíně a černé Karolíně*. Pohádka *O kohoutkovi a měšci se dvěma grošíky* je prozaickou verzí loutkové hry *O měšci se dvěma grošíky*, kterou na počátku 60. let Jan Vladislav vytvořil pro Divadlo Sluníčko.¹⁴

Další z textů byly připraveny na počátku normalizačního období k vydání v souborech *Proč je slunce na obloze samo: Pohádky o tom, jak vznikl svět*¹⁵ a *Velká kniha bájí o rostlinách*¹⁶, k jejich publikování ovšem již nedošlo.

Kompletní strojopis rumunských pohádek se nachází ve Vladislavově literární pozůstalosti, přesto zatím nebylo přikročeno k jeho komplexnímu vydání. Jednotlivé pohádky a etiologické bajky z tohoto souboru však byly publikovány v rámci cyklu *Co vyprávěl vítr bílé růži v Uzlu pohádek* a v nedávné době také v nakladatelství Malvern v souborech *Proměny: Legendy o stromech a květinách* a *Proč je slunce na obloze samo: pohádky o tom, jak vznikl svět*, které vycházejí z výše jmenovaných, za normalizace již nepublikovaných souborů. Některé z kouzelných pohádek Jan Vladislav zahrnul v 90. letech také do své publikace *Pohádky paní Meluzíny*¹⁷.

náměty kouzelných pohádek z anglické, čínské, francouzské, italské, rumunské, ruské a španělské literatury a sestavil z nich ucelenou knihu (viz HALOVÁ 2017: 45–47).

- 14) Divadlo Sluníčko (1960–1981) – původně druhá scéna pražského Ústředního loutkového divadla sídlící v Praze Na Příkopě. Specializovala se na inscenace pro děti předškolního věku.
- 15) Soubor *Proč je slunce na obloze samo: Pohádky o tom, jak vznikl svět* obsahuje 225 bajek a etiologických pohádek. Vyprávěč v nich smyšleně a s humorem vysvětluje původ některých planet, přírodních jevů, rostlin nebo zvířecích a lidských vlastností. Některé z nich byly už dříve publikovány ve stejnojmenném užším výboru z roku 1969. Celý soubor měl vyjít v 70. letech v nakladatelství Svoboda, nakladatelství však smlouvu zrušilo. Kompletní strojopis z roku 1970 se nachází v literární pozůstalosti Jana Vladislava v Literárním archivu Památníku národního písemnictví.
Pod názvem *Proč je slunce na obloze samo: pohádky o tom, jak vznikl svět* vydalo část textů v roce 2017 nakladatelství Malvern. Tento soubor obsahuje 124 pohádek, které jsou převážně charakteru kratších etiologických bajek o prvních pěti dnech biblického stvoření světa. Pět z příběhů již bylo publikováno v souboru *Deset večerů s pohádkou*, dalších sedm pochází z dosud nepublikovaného souboru rumunských pohádek. Ve 28 textech se kniha shoduje s publikací *Proměny. Legendy o stromech a květinách*.
- 16) Soubor *Velká kniha bájí o rostlinách* zahrnuje příběhy nejružnějších kultur a národů Evropy, Asie, Afriky i Ameriky, spojené tematikou květin a stromů. Český text tohoto souboru připravoval Jan Vladislav již v roce 1972, v normalizačním období však nesměl být publikován.
Pod názvem *Proměny. Legendy o stromech a květinách* vyšel text v roce 2016 v nakladatelství Malvern. Tato publikace obsahuje 48 pohádkových textů, jejichž většina byla česky vydána poprvé. Pouze několik z nich bylo již dříve publikováno ve Vladislavově cyklu *Co vyprávěl vítr bílé růži*.
- 17) Kniha *Pohádky paní Meluzíny* obsahuje dvacet kouzelných pohádek zasazených do rámcového příběhu o chlapci Vilíkovi, který stoná u babičky v lesovně, kde ho navštěvuje pohádkové děvčátko z krbu (viz HALOVÁ 2017: 80–82).

Popelka Růže

Na počátku normalizačních let vytvořil Jan Vladislav taktéž divadelní hru pro mládež se zpěvy nazvanou *Popelka Růže*. Autor zde rozpracoval do podoby divadelního scénáře vlastní prozaickou adaptaci pohádky, kterou koncem 60. let vydal pod názvem *Popelka* v nakladatelství Artia v edici Balety (viz HALOVÁ 2017: 44).

Vzhledem k vývoji politické situace v 70. letech však nemohla být tato hra již realizována pod Vladislavovým jménem a jednotlivé divadelní soubory ji v normalizačním období prováděly anonymně, či s Vladislavovým tichým souhlasem pod cizími jmény.¹⁸

Stejně jako jeho prozaická předloha vychází Vladislavův divadelní scénář z francouzské varianty pohádky o Popelce. Kromě otce, zlé macechy a jejich stejně nedobrych dcer tak zasahuje do Popelčina života v rodném domě i kouzelná kmotřička, která v příhodnou chvíli promění kocoura v kočího, ořech s myškami v kočár tažený koňmi a Popelčiny cáry v plesové šaty. Oproti prozaické předloze zde vedle prince Milána, jeho královských rodičů a hlasatele vystupují také děti. Děj kupředu posouvá sbor, který v krátkých veršovaných pasážích také vykresluje atmosféru či prozrazuje myšlenky a city postav – nejčastěji Popelky a prince.

Jazyk jednotlivých postav citlivě vystihuje jejich povahu i postavení. Zlé sestry Mára a Bára i jejich matka hrubě urážejí Popelku, když ji oslovují „huso“, „trdlo“, „ty budižkničemu“ (VLADISLAV 1971c: 7), zatímco princ Milán a zejména jeho rodiče hovoří vznešeným jazykem s knižními obraty, který je přesto dětem dobře srozumitelný: „Radost je na naší straně. Buďte vítáni. [...] To jsme opravdu rádi. Račte dál,“ oslovuje král hosty (IBID.: 20–21).

Místo tradičního opakování tří plesových večerů podle tří Popelčiných oříšků plní pohádkovou symboliku čísla tři odbíjení hodin v deset, jedenáct a o půlnoci, kdy se Popelka dvakrát nechá přemluvit k dalšímu tanci a potřetí málem promešká návrat domů. Celá hra působí velmi živým a dynamickým dojmem díky svižným dialogům prokládaným veršovanými pasážemi sboru.

Východočeské divadlo Drak, které mělo dobrou zkušenost s Vladislavovými divadelními texty už z poloviny 60. let, kdy jeho *Pohádka z kufru*¹⁹ v hradeckém provedení zaznamenala fenomenální úspěch na mezinárodním festivalu

18) Provedeno anonymně Hradec Králové: Divadlo Drak 1975; Praha: Divadlo Jiřího Wolкера 1977. Pod jménem Jana Dvořáka Hradec Králové: Divadlo Drak, 1982.

19) Hra o třinácti obrazech na námět francouzského pohádkáře Edouarda Laboulaye, jež evokuje comedii dell'arte. Každému obrazu předchází předscéna ztvárněná dvěma klauny, kteří vyzývají diváky ke spoluúčasti ve hře a místy přecházejí do pantomimy (viz HALOVÁ 2017: 30–32).

UNIMA, uvedlo Vladislavovu hru *Popelka Růže* na scénu v roce 1975 pod prostým názvem *Popelka*. Divadlo Drak se s touto inscenací zúčastnilo v roce 1976 XII. ročníku mezinárodního kongresu loutkářské unie UNIMA konaného v Moskvě a představení mělo u publika obrovský úspěch (srov. DRAK 2013). Ani tentokrát ovšem nesměl být Jan Vladislav uváděn jako autor hry.

Úspěšnou inscenaci se 145 reprízami muselo však divadlo Drak v následujícím roce 1977 stáhnout z repertoáru kvůli zákazu z východočeského Krajského národního výboru. K zákazu došlo zřejmě proto, že si divadlo DRAK dovolilo v Praze zahrát hru podle textu „chartisty“, když hostovalo v Divadle Spejbla a Hurvínka (srov. PAVLOVSKÝ 2013).

Vzhledem k popularitě tohoto představení a zájmu veřejnosti o něj vyřešilo divadlo Drak v 80. letech zákaz svérázným způsobem a nastudovalo hru znovu pod názvem *O Popelce*, jejímž údajným autorem byl Jan Dvořák. Ten ovšem s Vladislavovým vědomím a tichým souhlasem jen místy upravil slovosled a hra se v této podobě dočkala mnoha repríz (viz KOTISOVÁ 2011: 50). V té době žil Jan Vladislav z politických důvodů již ve Francii, k čemuž byl nucen po několika letech neustálé šikany ze strany komunistického režimu poté, co podepsal Chartu 77.

Závěrem

Jan Vladislav patří mezi nejvýznamnější české spisovatele 2. poloviny 20. století. Ačkoli se totalitní režimy několikrát snažily vyškrtnout jeho dílo z kánonu české literatury a vymazat jeho jméno z povědomí čtenářů, právě nezdolný vzdor vůči jakékoliv nesvobodě dal Janu Vladislavovi sílu vytrvat v literární činnosti.

Poté, co mu po podpisu Charty 77 byla definitivně odepřena možnost publikovat pohádkové adaptace alespoň anonymně a totalitní režim ho přiměl k odchodu do exilu, však s tvorbou pro děti a mládež nadobro ustal.²⁰ Španělské a rumunské pohádky, které již nebylo možné v Československu publikovat, tedy patří mezi nejpozdnější Vladislavovy práce pro děti a mládež. Svou poetikou i adaptačními postupy však plně zapadají mezi soubory anglických, francouzských a italských pohádek, vydaných v edici *Pohádky národů*.

Svá pohádková díla sice Jan Vladislav adresoval dětem, ale řada z textů má i druhou rovinu pro dospělé čtenáře. Vladislavovy adaptace tak svou

20) Jeho díla vydaná v 90. letech víceméně vychází z prací, které již v 70. letech nestačil publikovat; de facto tedy nejde o nově vytvořené texty (srov. HALOVÁ 2017: 75–76).

všestranností odpovídají také současnému trendu v dětské literatuře, kdy se stírají hranice mezi věkovým určením textů a vznikají tzv. All-Age-Books²¹.

Povrchní pozorovatel by mohl usoudit, že Vladislavova tvorba pro děti a mládež má pramálo společného s jeho básnickou, překladatelskou a esejistickou činností. Hlubším pohledem však lze odhalit, že Vladislavův pohádkový svět stojí na stejných morálních hodnotách a kritériích, která po celý život nesmlouvavě uplatňoval v celé své literární tvorbě a která mají stále co říci i v současném světě.

Přestože od vzniku výše zmiňovaných textů uplynulo téměř padesát let, Vladislavovy pohádkové adaptace jsou stále nadčasové, životné a obsahově aktuální, srozumitelné a otevřené současnému dětskému čtenáři. Proto lze kvitovat s povděkem, že z Vladislavovy literární pozůstalosti jsou nadále publikovány nejen deníky, eseje a básně, ale i dosud česky nevydané adaptace pro děti a mládež; španělské a rumunské pohádky a divadelní hra *Popelka Růže* jsou toho nepochybně hodny taktéž.

PRAMENY

CREANGA, Ion

1958 *O měšci se dvěma grošíky* (Praha: SNDK)

ČERVENKA, Jan (usp.)

1988 *Kocour v botách a jiné románské pohádky* (Praha: Svoboda)

KLÍMA, Ivan

1978 *Die Zauberwurzel* (München: Blanvalet Verlag)

1991 *Uzel pohádek* (Praha: Lidové noviny)

VLADISLAV, Jan

1958 *Strom pohádek z celého světa* (Praha: SNDK)

1959 *Druhý strom pohádek z celého světa* (Praha: SNDK)

1962a *O měšci s dvěma grošíky* (Praha: Československé divadelní a literární jednatelství)

1962b *Pohádka z kufru* (Praha: Orbis)

1963 *Princezna s lískovými oříšky* (Praha: SNDK)

1968a *Král sedmi závojů* (Praha: SNDK)

1968b *Triatřicet stříbrných střech: pohádky černého kocoura Tomáše Tumáše* (Brno: Blok)

1969a *Popelka* (Praha: Artia)

1969b *Proč je slunce na obloze samo* (Praha: Albatros)

21) Knihy pro čtenáře všech věkových kategorií (srov. MALÝ 2019).

- 1970 *Proč je slunce na obloze samo. Pohádky o tom, jak vznikl svět* [strojopis] (Praha: Památník národního písemnictví. Jan Vladislav. Karton 6, č. 10)
- 1970–77 *O Josém a princezně Florabelle. Španělské pohádky* [strojopis] (Praha: Památník národního písemnictví. Jan Vladislav. Karton 6, č. 9)
- 1971a *O bílé Karolíně a černé Karolíně: 13 pohádek pro děvčata* (Praha: Svoboda)
- 1971b *O pasáčkovi a zámku na zlatých řetězech: 13 pohádek pro chlapce* (Praha: Svoboda)
- 1971c *Popelka Růže* [strojopis] (Praha: Památník národního písemnictví. Jan Vladislav. Karton 84)
- 1999 *Pohádky paní Meluzíny* (Brno: Atlantis)
- 2005 *Dvanáct tančících princezen* [strojopis] (Praha: Památník národního písemnictví. Jan Vladislav. Karton 46)
- 2016 *Proměny. Legendy o stromech a květinách* (Soultzeren: Malvern)
- 2017 *Proč je slunce na obloze samo: pohádky o tom, jak vznikl svět* (Praha: Malvern)

LITERATURA

AUGUSTA, Oldřich

1965 „Komedie za tři facky“, *Československý loutkář*, 1965, roč. 15, č. 3, s. 51

BLECHA, Jaroslav

1998 *Nástin historie českého loutkového divadla* (Brno: CERM)

1999 *Tradiční česká loutkářská dramatická tvorba* (Brno: CERM)

BRABEC, Jiří a kol.

1991 *Slovník zakázaných autorů 1948–1980* (Praha: SPN)

ČERVENKA, Jan (ed.)

1960 *O pohádkách* (Praha: SNDK)

DITMAR, René

1996 „Pohádkový dekameron“, *Nové knihy* 1996, roč. 32, č. 35, s. 6

DIVADLO DRÁK

2016 „Divadlo DRÁK – Historie Divadla DRÁK“, in *draktheatre.cz* – [online], 2016 [citováno 25. 3. 2016]

Dostupné z: <http://draktheatre.cz/historie-divadla-drak>

HALOVÁ, Magdalena

2017 *Čtyři doby v tvorbě Jana Vladislava pro děti a mládež* [disertační práce] (Brno: Masarykova univerzita, Filozofická fakulta)

HULPACH, Vladimír

1992 „Deset večerů s pohádkou“, *Zlatý máj* 1992, roč. 36, č. 6, s. 372

KAUTMAN, František – PREČAN, Vilém

1998 *Umíněnost jako osud. Jan Vladislav pětasedmdesátiletý* (Praha: ČSDS)

KLÍMOVÁ, Magdalena

2009 *Padesát let s pohádkami: Pohádkové adaptace Jana Vladislava* [magisterská diplomová práce] (Brno: Masarykova univerzita, Filozofická fakulta)

2013 „Čtyři doby v tvorbě Jana Vladislava pro děti a mládež“, *Tvořivá dramatika* 2013, roč. 24, č. 69, s. 40–43

KOLÁR, Erik

1965 „Komédie za tři facky“, *Rudé právo* 5. 2. 1965, s. 5

KOTYK, Petr

2011 *Projekt Authentic. Časoběrná natáčení Literárního archivu PNP v letech 1990–2009 jako literárněhistorický pramen* [rigorózní práce] (Praha: Karlova univerzita, Filozofická fakulta)

KOTISOVÁ, Sandra

2011 *1973–1982 Divadlo DRAK a počátky společenské emancipace českého loutkářství* [magisterská diplomová práce] (Praha: Karlova univerzita, Filozofická fakulta)

LITERÁRNÍ ARCHIV PAMÁTNÍKU NÁRODNÍHO PÍSEMNICTVÍ

2019 „Vladislav, Jan (vl. jm. Ladislav BAMBÁSEK)“, in badatelna.eu [online] 2013-2019 [citováno 11. 7. 2019]. Dostupné z: <http://www.badatelna.eu/fond/3195/>

MAJEROVÁ, Jarmila

1975 „Vysoká laťka“, *Československý loutkář* 1975, roč. 25, č. 5, s. 106–107

MALÝ, Radek

2019 „Progresivní a umělecká – současná česká literatura pro děti a mládež“, in *Goethe-Institut.de* [online], květen 2019 [citováno 20. 11. 2019]. Dostupné z: <https://www.goethe.de/ins/cz/cs/kul/the/anf/21549281.html>

PAVLOVSKÝ, Petr

2013 „Time out Petra Pavlovského“, in *Divadelni-noviny.cz* [online]. 15. 1. 2013 [citováno 20. 11. 2019]. Dostupné z: <http://www.divadelni-noviny.cz/time-out-petra-pavlovskeho-no-42013>

SVOBODOVÁ, Luba

1990 „Svoboda je odpovědnost (Návštěva Jana Vladislava)“, *Nové knihy* 1990, roč. 30, č. 6, s. 8

ŠNOBR, Jan

1969 „Jan Vladislav“, *Zlatý máj* 1969, roč. 13, č. 7, příloha

VLADISLAV, Jan

1969 „Nejen knihy mají své osudy“, in *Tajný čtenář V. Bezejmenná múza* (O překládání) [strojopis] (Praha: Památník národního písemnictví. Karton 40)

1991 *Pařížský zápisník 81/89* (Praha: Orbis)

2011 *Nebylo těžké říci ne* (Praha: Radioservis)

2012 *Otevřený deník 1977/1981* (Praha: Torst)

2018 *Eseje* (Praha: Torst)

*Mgr. Magdalena Halová, Ph.D., halova@gymkren.cz, Gymnázium Brno, Křenová, Brno,
Česká republika / Grammar school Krenova, Brno, Czech Republic*

studie



Toto dílo lze užít v souladu s licenčními podmínkami Creative Commons BY-NC-ND 4.0 International (<https://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/4.0/legalcode>). Uvedené se nevztahuje na díla či prvky (např. obrazovou či fotografickou dokumentaci), které jsou v díle užity na základě smluvní licence nebo výjimky či omezení příslušných práv.